

Keywords: *model, modelling, competence, communicative competence, learning process, reading competence, content, situations of communicative activities, fiction.*

УДК 378:81(075)

Бобрицька В. І.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано доцільність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальної діяльності учнів; схарактеризовано методiku застосування системи Moodle у процесі діагностики навчальної успішності студентів як умову опанування майбутнім учителем технології оцінювання /самооцінювання навчальних досягнень, набуття умінь моделювати ці процеси з огляду на специфіку майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: *інформатизація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, оцінювання навчальних досягнень учнів, підготовка майбутнього вчителя.*

Формування глобального освітнього простору суттєво впливає на процес і результати навчання та виховання молодшої людини в сучасному навчальному закладі. Проте, водночас із беззаперечним і часто неоднозначним впливом цього простору на розвиток інформаційно-освітніх систем, це створює потужний стимул для теоретичних і прикладних досліджень нагальних проблем освіти в умовах її інформатизації. На нашу думку, актуальність таких досліджень пов'язана з тим, що в теперішній час спостерігається стала залежність між успіхами у навчанні учнівської і студентської молоді та якістю їхньої підготовки щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), їх ІКТ-компетентності. Так, на етапі здобуття середньої освіти ефективність засвоєння учнями навчальної інформації визначається не її обсягом, а вмінням орієнтуватися у швидкоплинних інформаційних потоках, самостійно набувати нових знань, здійснювати самоконтроль за виконанням дій, здатністю до подальшого здобуття професії в умовах розвитку суспільства знань [2, с. 273-274]. Інформатизація освіти у вищій педагогічній школі спрямовується на підготовку кваліфікованого учителя, конкурентного, компетентного, мобільного, здатного працювати на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного удосконалення впродовж життя.

Оскільки педагог є ключовою постаттю освітнього процесу, то особливо відчутною є потреба пошуку адекватних методик навчання у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. З огляду на це, метою цього дослідження визначено: обґрунтування організаційних і навчально-методичних підходів до підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах інформатизації освіти. Для досягнення **мети** зосередимося на розв'язанні таких **завдань**: 1) обґрунтувати доцільність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальної діяльності учнів; 2) схарактеризувати методiku застосування системи Moodle у процесі діагностики навчальної успішності студентів як умову опанування майбутнім учителем технології оцінювання навчальних досягнень.

Суттєвий внесок у розв'язання проблеми моніторингу рівня навчальних досягнень з використанням інтернет-технологій здійснено колективом учених (В. Биков, Ю. Богачков, Ю. Жук), якому належить перше спеціальне видання, присвячене проблемі автоматизації експериментальних педагогічних досліджень і застосуванню в них ІКТ, зокрема процесу визначення рівня навчальних досягнень учнів методами тестування [6].

Для досягнення мети цієї наукової розвідки визначимося, передусім, з власною позицією щодо тлумачення базового поняття дослідження. Будемо дотримуватися тлумачення, яке пропонується у “Енциклопедії освіти” і є, на нашу думку, вичерпним: “Інформатизація освіти – упорядкована сукупність взаємопов’язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих і управлінських процесів, спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних проблем, що пов’язані з можливостями методів і засобів інформаційних та комунікаційних технологій учасників навчально-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом управляє та його забезпечує” [5, с. 360]. Відповідно до цього визначення послідовно розглянемо як забезпечено упорядкування і взаємопов’язаність організаційних і навчально-методичних процесів у сфері підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Узагальнення теоретичних напрацювань і власного досвіду викладання у вищому педагогічному навчальному закладі [1; 2; 3; 4] дає підстави для висновку про те, що умовою здійснення ефективної підготовки майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень учнів є застосування ІКТ. Визначаємо провідною умовою ефективності цього процесу таку організацію освітнього процесу у ВНЗ, за якої методика оцінювання навчальних досягнень студентів є своєрідною проекцією їх майбутньої професійної діяльності з визначення ефективності набуття учнями компетентностей як динамічної комбінації знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, яка визначає здатність особи успішно здійснювати подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти.

Вважаємо, що ефективність застосування ІКТ як засобу формування готовності майбутніх учителів до оцінювання навчальних досягнень учнів визначається професійною діяльністю викладача і створюється шляхом проведення науково-дослідної роботи, практикою знаряддевого застосування комп’ютера, системами опрацювання тестової, графічної, числової інформації, баз даних і знань, застосування ІКТ для підготовки до навчальних занять та електронного навчального курсу, що базується на платформі Moodle [3, с. 54-55]. Викладач на базі платформи Moodle може створювати та редагувати, використовуючи вбудовані інструменти курсу, розміщувати текстові, графічні, анімаційні, мультимедійні блоки, створювати та редагувати тестові завдання, переглядати статистику проходження курсу зареєстрованими студентами, обговорювати теми на форумі. Студент на базі платформи Moodle може вивчати матеріал зареєстрованих курсів у визначеній послідовності, проходити навчальні та контрольні тести, виконувати завдання, задавати запитання на форумі викладачу. Вся статистика проходження курсу зберігається і є доступною студенту і викладачу. Так, структура електронного навчальної дисципліни на базі платформи Moodle може мати такі блоки:

1) загальна інформація про дисципліну, що включає такі компоненти:

- робоча програма, календарний план,
- критерії оцінювання,
- друковані джерела та інтернет-ресурси,
- глосарій, путівник по курсу (презентація, форум тощо);

2) Змістові модулі, що мають такі складники:

- путівник, що включає методичні матеріали та форум;
- теоретичний навчальний матеріал у вигляді структурованого лекційного матеріалу, поданого як “урок”, мультимедійні презентації лекцій, аудіо-, відеонавчальних матеріалів та тестів (навчального та контрольного);

- практичні (семінарські, лабораторні роботи), які включають завдання для обговорення, список індивідуальних завдань та методичні рекомендації (інструкції) з виконання роботи;

- завдання для самостійної роботи з методичними вказівками (інструкціями) до виконання завдань, списку індивідуальних завдань та критеріїв для їх оцінки, тесту;

– модульний контроль, яким передбачено контрольні запитання та типові відповіді, тест для самоконтролю та контрольний тест;

3) підсумкова атестація [3, с. 55-56].

Наприклад, складник “Критерії оцінювання” містить інформацію щодо системи оцінювання поточних і підсумкових навчальних досягнень студентів з дисципліни. З кожного модуля вказується розподіл балів за виконання завдань та шкала оцінювання та гіперпосилання на кожен елемент, що оцінюється (рис. 1). Навчально-методичні матеріали з практичних (семінарських, лабораторних) робіт доцільно оформляти у вигляді: веб-сторінки (сторінок), посилань на файли різних форматів та завдань. Результат виконання лабораторної (практичної) роботи студенти можуть надсилати викладачеві в електронній формі до навчального порталу, подавати у паперовому вигляді або усно. Але у будь-якому разі використовується типи ресурсу *завдання*. Після перевірки та оцінювання виконаних завдань, викладач має виставити бали до електронного журналу (е-журналу).

Категорія	Елемент, який оцінюється	Бали		
		по модулям	за університетською системою	в перерахунку по курсу
	Лабораторна робота №1	5	5	0,67
	Тест до лаб. роботи №1	5	5	0,67
	Лабораторна робота №2	5	5	0,67
	Тест до лаб. роботи №2	5	5	0,67
	Лабораторна робота №3	5	5	0,67
	Тест до лаб. роботи №3	5	5	0,67
	Лабораторна робота №4	5	5	0,67

Рис. 1. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Для ефективної реалізації методики оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів як своєрідної проєкції їх майбутньої професійної діяльності з визначення ефективності набуття учнями знань і компетентностей, важливо урахувати також й те, що значна частина навчальних годин з вивчення кожної дисципліни відводиться на самостійне опрацювання. У матеріалах електронного навчального курсу розміщено додатковий теоретичний матеріал (ресурс типу урок), завдання для самостійного виконання та методичний матеріал, який забезпечить його якісне виконання студентами. Завдання формулюється у такій формі: текст завдання, форма подання результатів виконання, критерії оцінювання, термін виконання, список додаткових друкованих та інтернет-джерел. Результати виконання завдання можна надсилати викладачеві в електронній формі до навчального порталу, подавати у паперовому вигляді або усно. Передбачається перевірка рівня засвоєння теоретичних відомостей у формі тестування: окремих тест чи тестування в межах уроку. Після перевірки та оцінювання виконаних завдань, викладач має виставити бали до е-журналу.

Не можемо оминати увагою того, що для оцінювання знань, умінь та навичок, набутих під час вивчення кожного модуля навчальної дисципліни, студенту пропонуються для виконання індивідуальні завдання, тести та опитування за допомогою контрольних запитань (модульний контроль). Платформа Moodle уможливує створення тестових завдань різних типів. При цьому слід врахувати, що кожний модуль має містити тест для самоконтролю, контрольні запитання та контрольний тест. Результати оцінювання навчальних досягнень кожного студента автоматично заносяться до е-журналу після тестування. Так, що на базі

платформи Moodle можна застосувати такі типи тестових запитань:

- 1) *багатоваріантне* – дає змогу здійснити вибір одного або кількох відповідей з визначеного списку;
- 2) *альтернативні* – це питання типу правильно/неправильно;
- 3) *коротка відповідь* (завдання відкритої форми) – дають змогу віднайти відповідь з одного або кількох слів, оцінюється шляхом порівняння з різними варіантами відповіді;
- 4) *числове* – уможливорює надання числової відповіді, зокрема, з різними одиницями вимірювання, що оцінюється шляхом порівняння з різними розрахунковими моделями відповіді, ураховуючи допустимі похибки;
- 5) *розрахункове* – нагадують числові питання, але числа для розрахунків вибираються в процесі тестування випадково з наданого набору можливих значень;
- 6) *питання на встановлення відповідності* – передбачає, що відповідь на кожне з декількох суб-питань має бути обране зі списку можливих;
- 7) *випадкове питання на відповідність* – схоже на питання на відповідність, але створюється випадково з питань типу “Коротка відповідь” із вказаної категорії;
- 8) *есе* – дає змогу як відповідь написати текст на кілька абзаців;
- 9) *вкладені відповіді* – ці питання є дуже гнучкими, але можуть бути створеними тільки шляхом введення тексту, що містить спеціальні коди, які створюють вбудовані питання множинного вибору, короткої відповіді та числові питання;
- 10) *просте розрахункове* – передбачають вибір простої версії розрахункового питання, що виглядає як числове питання, але з числами, вибраними випадковим чином з набору даних під час тестування;
- 11) *розрахунковий мультिवибір* – це розрахункові питання з мультिवибором, які схожі на багатовибірні питання, елементи вибору яких можуть включати в себе результати формул з числових значень, вибраних випадковим чином з набору даних під час тестування [3, с. 60-61].

Результати навчання студентів фіксуються у *журналі оцінок*. У електронному журналі оцінок викладачем задаються категорії для оцінювання всіх видів навчальної діяльності та визначається їх обсяг (у відсотках) по відношенню до підсумкової оцінки з дисципліни. Як приклад представимо сторінку “Журнал оцінок” з навчальної дисципліни “Інформаційні технології навчання” (рис. 2).

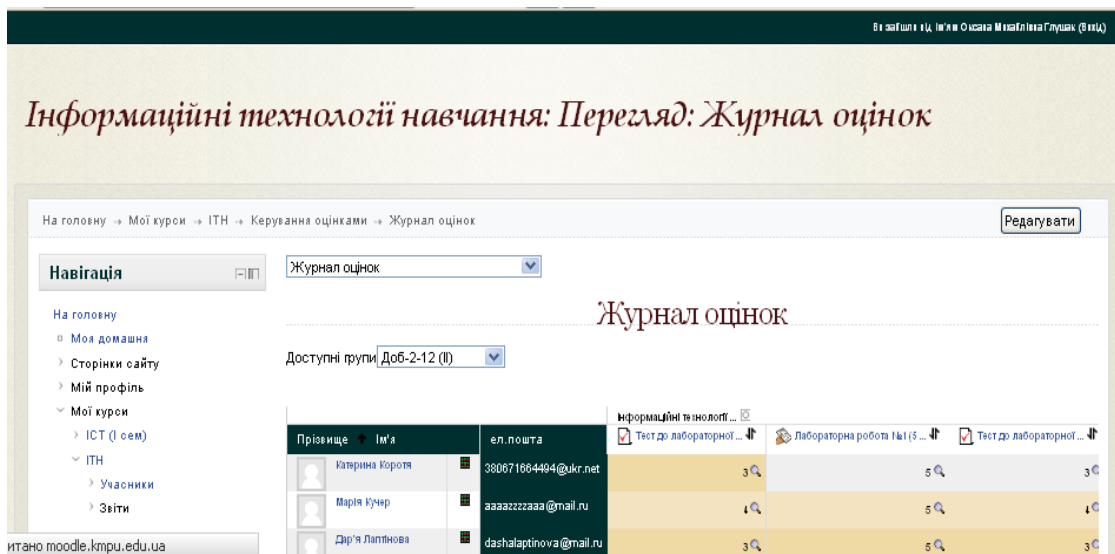

Рис. 2. Журнал оцінок

Зазначимо, що для кожного студента є персональний журнал, де відображаються всі категорії оцінювання та результати власних навчальних досягнень (рис. 3).

Звіт користувача - Дар'я Лаптінова

Доступні групи: Доб-2-12 (II)

Вибрати всіх або одного користувача: Дар'я Лаптінова

Елемент оцінювання	Оцінка	Інтервал	Відсоток	Коментар
Інформаційні технології навчання				
Тест до лабораторної роботи №1 (5 балів)	3	0-5	60 %	
Лабораторна робота №1 (5 балів)	5	0-5	100 %	
Тест до лабораторної роботи №2 (5 балів)	3	0-5	60 %	
Лабораторна робота №2 (5 балів)	5	0-5	100 %	
Тест до	4	0-5	80 %	

Рисунок 3. Звіт користувача

У межах кожного модуля оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою. Системою Moodle передбачено автоматичне перерахування балів відповідно до обсягу модуля у підсумковій оцінці з дисципліни та подання буквенної оцінки.

Узагальнення викладеного дає змогу сформулювати низку узагальнень. По-перше, інформатизація освіти дає можливість найефективніше використовувати потенціал методів і засобів інформаційних та комунікаційних технологій усіма учасниками навчального процесу. По-друге, застосування ІКТ у процесі оцінювання навчальних досягнень учнів/студентів є невід'ємною складовою удосконалення освітнього процесу у загальноосвітній/вищій школі. По-третє, практичний досвід свідчить, що застосування системи Moodle у процесі діагностики рівня набутих майбутнім учителем знань і компетенцій дає йому можливість ще на етапі навчання у ВНЗ опанувати методику оцінювання навчальних досягнень своїх та інших, вмінь моделювати ці процеси з огляду на специфіку його майбутньої професійної діяльності.

Використана література:

1. Бобрицька В. І. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій педагогічній освіті / В. І. Бобрицька // Педагогічна освіта : теорія і практика. Педагогіка. Психологія. – 2011. – № 16 (2). – С. 35-39.
2. Бобрицька В. І. Освітня політика України у сфері інформатизації освіти / В. І. Бобрицька // Освітня політика: філософія, теорія, практика : монографія / за ред. В. П. Андрущенка; авт. кол. : В. П. Андрущенко, Б. І. Андрусишин, В. І. Бобрицька, Р. М. Вернидуб та ін. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 272-316.
3. Бобрицька В. І. Основи інформаційної культури бакалаврів з філології : навч.-метод. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Бобрицька, О. М. Глушак. – Полтава : Поліграфічний центр "Скайтек", 2014. – 116 с.
4. Бобрицька В. І. Організаційно-педагогічні умови застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки студентів гуманітарних спеціальностей / В. І. Бобрицька, С. М. Процька // Вісник Житомирського університету. – 2013. – С. 34-37.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, головний редактор В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Моніторинг рівня навчальних досягнень з використанням Інтернет-технологій : монографія / за ред. В. Ю. Бикова, чл.-кор. АПН України, д. тех. наук, проф. ; Ю. О. Жука, канд. пед. наук, доц. ; авт. кол. : В. Биков, Ю. Богачков, Ю. Жук. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 128 с.

References:

1. Bobrytska V. I. Zastosuvannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u vyshchii pedahohichnii osviti / V. I. Bobrytska // Pedahohichna osvita : teoriia i praktyka. Pedahohika. Psykholohiia. – 2011. – № 16 (2). – S. 35-39.
2. Bobrytska V. I. Osvitnia polityka Ukrainy u sferi informatyzatsii osvity / V. I. Bobrytska // Osvitnia polityka: filosofiia, teoriia, praktyka : monohrafiia / za red. V. P. Andrushchenka ; avt. kol. : V. P. Andrushchenko, B. I. Andrusyshyn, V. I. Bobrytska, R. M. Vernydub ta in. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2015. – S. 272-316.
3. Bobrytska V. I. Osnovy informatsiinoi kultury bakalavriv z filolohii : navch.-metod. posibn. [dlia stud. vyshch. navch. zakl.] / V. I. Bobrytska, O. M. Hlushak. – Poltava : Polihrafichnyi tsentr “Skaitek”, 2014. – 116 s.
4. Bobrytska V. I. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy zastosuvannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u protsesi profesiinoi pidhotovky studentiv humanitarnykh spetsialnostei / V. I. Bobrytska, S. M. Protska // Visnyk Zhytomyrskoho universytetu. – 2013. – S. 34-37.
5. Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy, holovnyi redaktor V. H. Kremen. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
6. Monitorynh rivnia navchalnykh dosiahnen z vykorystanniam Internet-tekhnolohii : monohrafiia / za red. V. Yu. Bykova, chl.-kor. APN Ukrainy, d. tekhn. nauk, prof. ; Yu. O. Zhuka, kand. ped. nauk, dots. ; avt. kol. : V. Bykov, Yu. Bohachkov, Yu. Zhuk. – K. : Pedahohichna dumka, 2008. – 128 s.

Бобрицкая В. И. Подготовка будущего учителя к оцениванию учебных достижений учеников в условиях информатизации образования.

В статье обоснована целесообразность использования информационно-коммуникационных технологий в процессе подготовки будущего учителя к оцениванию учебной деятельности учеников. Дана характеристика методики применения системы Moodle в процессе диагностики учебной успеваемости студентов педагогического ВНЗ как условия освоения будущими учителями технологии оценивания (самооценивания) учебных достижений, умений моделировать эти процессы с учетом специфики их будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: информатизация образования, информационно-коммуникационные технологии, подготовка будущего учителя, оценивание учебной деятельности учеников.

Bobrytska V. I. Preparatory Training of Teachers to be for the Assessment of Student's Achievements as Informatisation of Education is Considered.

In the article there has been substantiated the practicability of the use of information and communication technologies in the process of preparatory training of teachers to be for the assessment of student's achievements; there has been evaluated the methodology of application of “Moodle” in the diagnosis of students' learning progress as a requirement in mastering by the teacher to be the technology of assessment of both their own academic achievements and others, acquiring skills to model these processes having regarded the specifics of their future professional activity.

Keywords: Informatisation of Education, process of preparatory training of teachers, the assessment of student's achievements, the information and communication technologies.

УДК 374.7(430)

Богів Е. І.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У ФРН: ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА

У статті порушено проблему неформальної освіти її ролі і значення в системі навчання дорослих у країнах європейської спільноти. Визначено особливості та тенденції розвитку неформальної освіти у порівнянні із формальною. На прикладі ФРН розкрито зміст, структуру, чинники, які є у витоків створення і забезпечення такого виду освіти дорослих упродовж життя.

Ключові слова: освіта, формальна освіта, неформальна освіта, освіта дорослих упродовж життя.